

Nr 143.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 5 och 6 §§ i lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänst innehavares rätt till pension m. m.; given Stockholms slott den 18 februari 1927.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att
dels antaga bilagda förslag till lag om ändrad lydelse av 5 och 6 §§ i lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänst innehavares rätt till pension;
dels ock bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen därjämte hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernädigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Lyberg.

Förslag

till

**lag om ändrad lydelse av 5 och 6 §§ i lagen den 11 oktober 1907 (nr 85)
angående civila tjänst innehavares rätt till pension.**

Härigenom förordnas, att 5 och 6 §§ i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension skola i nedan angivna delar hava följande ändrade lydelse:

5 §.

Rätt att komma i åtnjutande av hel pension inträder:

För manlig — — — trettiofem tjänstår;

För kvinnlig — — — trettio tjänstår;

dock att sådan rätt inträder:

- a) för kvinnlig — — — tjugufem tjänstår;
- b) för yrkesinspektör och kvinnlig assistent inom yrkesinspektionen samt för inspektör över sjuksköterskeväsendet: vid sextio levnads- och tjugu tjänstår;
- c) för tjänsteman — — — trettio tjänstår;
- d) för provinsialläkare — — — tjugu tjänstår;
- e) för fyringenjör — — — trettio tjänstår;
- f) för förste — — — tjugotre tjänstår;
- g) för yrkesinspektör och manlig assistent inom yrkesinspektionen ävensom underinspektör, för bergmästare, gruvingenjör, sprängämnesinspektören och inspektör över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring, för chefen för statens provningsanstalt samt avdelningschef och förste avdelningsingenjör vid anstalten, för lärare vid universiteten, karolinska-mediko-kirurgiska institutet, tekniska högskolan, gymnastiska centralinstitutet, farmaceutiska institutet, tandläkarinstitutet, undervisningsanstalterna för barnmorskor, veterinärintitutet, Chalmers tekniska institut, fria konsternas akademi, musikaliska akademiens konservatorium, skogshögskolan samt lantbruksinstitutet vid Ultuna och lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp, för folkskolin-spektör, för föreståndare och överassistenter vid centralanstalten för försöks-väsendet på jordbruksområdet, för avdelningsföreståndare vid statens skogs-försöksanstalt, föreståndare för statens centrala frökontrollanstalt ävensom för statskonsulenter i olika grenar av lantushållningen samt länsveterinärer: vid sextiofem levnads- och tjugufem tjänstår;
- h) för rektorer — — — trettio tjänstår;
- i) för läkare — — — trettiotre tjänstår;
- k) för den manliga bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna och statens tvångsarbetsanstalter, uppsyningsman, maskinist, förste förman och

förman vid statens uppfostringsanstalt å Bona, husfader, maskinist, förste förman och förman vid statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister, för lotskapten och lotslöjtnant, överlots, å fast fyr- eller gasstation anställd fyrmästare, fyrvaktare och fyrbiträde, landsfogde och landsfiskal, manlig tjänstinnehavare vid tullverkets lokalförvaltning, tillhörande någon av 1—15:e lönegraderna i avdelning B av det under e) omförmälda avlöningsreglemente, med undantag av tullkontorist, skogsförvaltare vid universitet i Uppsala och assistent hos honom samt skogsvaktare vid nämnda universitet, andra ämnes- och övningslärare vid statens läroverk än de under e), g), h) och i) särskilt angivna ävensom statsgeologer, lantbruksingenjörer och distriktslantmätare, förvaltande och bevakande personal vid skogsstaten samt föreståndare och skogsrättare vid statens skogsskolor, distriktschefer och distriktsingenjörer i väg- och vattenbyggnadsdistrikten ävensom observatorer, statsgeodeter, statskartografer, manliga gravörer och heliogravyrritare vid rikets allmänna kartverk, förste aktuarie, aktuarie, kartograf, manliga ritare och gravörer vid sjökartverket samt chefen för statens biografbyrå, granskningsman och maskinist vid sagda byrå: vid sextiofem levnads- och trettiofem tjänstår;

l) för chefen — — — nämnda styrelse;

m) för lantbruksinspektör vid statens uppfostringsanstalt å Bona samt vid statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister, ledamöterna å skolöverstyrelsens yrkesskolavdelning, byråchefen för lantbruksärenden i lantbruksstyrelsen och lantbruksakademiens sekreterare, tillika ledamot och sekreterare i styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet och ordförande i anstaltens nämnd: vid sextiosju levnads- och tjugufem tjänstår.

6 §.

Skyldighet att från tjänsten avga inträder:

- a) för innehavare — — — tjänstgöring oförmögen;
- b) för annan — — — sjuttio år;
- c) för tjänstinnehavare — — — tjänstgöring oförmögen;
- d) för tjänstinnehavare — — — till tjänstgöring.

Befinnes tjänstinnehavare vara av sjukdom eller minskad arbetsförmåga urståndsatt att på tillfredsställande sätt fullgöra sina tjänståligganden, och har sådan tjänstinnehavare tillika antingen, där enligt 5 § rätt till hel pension inträder vid sextiosju levnadsår, uppnått en levnadsålder av minst sextiofem år, eller, där enligt samma paragraf rätt till hel pension inträder vid sextiotvå år eller fråga är om läkare vid hospital eller asyl för sinnessjuka eller förste provinsialläkare, som tillika är provinsialläkare, uppnått en levnadsålder av minst sextio år, eller, där fråga är om uppsyningsman, maskinist, förste förman eller förman vid statens uppfostringsanstalt å Bona, husfader, maskinist, förste förman eller förman vid statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister, skogsförvaltare vid universitetet i Uppsala, assistent hos honom eller skogsvaktare vid nämnda universitet, tjänstinnehavare inom den förvaltande eller bevakande personalen vid skogsstaten, föreståndare eller

skogsrättare vid statens skogsskolor, eller de tjänstemän vid tullverket, lots- och fyrstaden, rikets allmänna kartverk och sjökarteverket, för vilka bestämmelserna i 5 § k) gälla, uppnått en levnadsålder av minst sextiotre år, eller ock, där fråga är om yrkesinspektris, kvinnlig assistent inom yrkesinspektionen, inspektris över sjuksköterskeväsendet, lotsförman eller lots, uppnått en levnadsålder av minst femtioåtta år, äge Konungen, uppå därom av vederbörande myndighet gjord framställning, förklara sådan tjänstinnehavare skyldig att från tjänsten avgå.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1927.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 februari 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Efter gemensam beredning med cheferna för social-, ekklesiastik- och jordbruksdepartementen anför chefen för finansdepartementet, statsrådet Lyberg, följande:

Genom beslut vid 1926 års riksdag blev den inom medicinalstyrelsen alltsedan ingången av år 1920 på extra stat befintliga befattningen såsom inspektris över sjuksköterskeväsendet från och med den 1 juli 1926 uppförd bland medicinalstyrelsens ordinarie befattningar. Tjänsten hänfördes till lönegraden B 20 i den i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, intagna löneplanen (1926 års statsverksproposition, femte huvudditeln, punkt 42; riksdagens skrivelse nr 5 A, punkt 25).

Vid frågans anmälan i statsverkspropositionen till 1926 års riksdag erinrade föredragande departementschefen, att, därest sjuksköterskeinspektrisen uppfördes å ordinarie stat, hon i pensionshänseende bleve underkastad bestämmelserna i gällande pensionslag för civila tjänstinnehavare jämte de för allmänna civilförvaltningen utfärdade provisoriska bestämmelserna beträffande pensionsunderlag och pensionsavgifter m. m. Därvid syntes emellertid för ifrågavarande befattning liksom för yrkesinspektrisbefattningen erfordras särskilda föreskrifter med avseende å pensionsålder samt för hel pension erforderligt antal tjänstår.

För kvinnlig tjänstinnehavare i allmänhet inträder enligt 5 § b) av civila pensionslagen rätt att komma i åtnjutande av hel pension vid sextio levnads- och trettio tjänstår. Härifrån gäller dock, bland annat, det undantaget, att för yrkesinspektris nämnda rätt inträder vid sextio levnads- och tjugu tjänstår.

Med hänsyn till rekryteringsförhållandena synes sjuksköterskeinspektrisbefattningen böra i förevarande hänseende likställas med yrkesinspektrisbefattningen. Förstnämnda befattning torde nämligen komma att rekryteras från praktisk sjuksköterskeverksamhet, och en nytillträdande innehavare av befattningen måste i regel beräknas hava nått relativt framskriden ålder.

*Inspektrisen
över sjukskö-
terskeväsen-
det.*

På grund härav torde ändring böra vidtagas i 5 § b) i civila pensionslagen. I anslutning härtill torde ock, för likställande av sjuksköterskeinspektris med yrkesinspektris, 6 § sista stycket, böra ändras.

Vissa befattningshavare vid statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister

I huvudsaklig överensstämmelse med ett av styrelsen för statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister uppgjort förslag har Kungl. Majt föreslagit innevarande års riksdag, att sagda anstalt måtte uppföras å ordinarie stat samt att definitiv löne reglering måtte genomföras för befattningshavare vid anstalten (1927 års statsverksproposition, femte huvudtiteln, punkt 28).

I skrivelse den 21 september 1926 har styrelsen för anstalten anfört, bland annat, att, därest anstalten komme att uppföras på ordinarie stat, för den ordinarie personalen komme att bliva tillämplig lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension med de kompletterande stadganden, som innefattades i kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension jämte däri sedermera vidtagna ändringar. För befattningshavarna komme sålunda automatiskt att bliva gällande de föreskrifter, som i nämnda kungörelse vore meddelade beträffande pensionsunderlag och pensionsavgifter för vederbörande lönegrader m. m.

Emellertid erfordrades för vissa av befattningshavarna särskilda bestämmelser rörande pensionsålder och för hel pension erforderligt antal tjänstår. Då för den manliga bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna och statens tvångsarbetsanstalter samt för uppsyningsman, maskinist, förste förman och förman vid uppfostringsanstalten å Bona vore stadgad en pensionsålder av 65 levnadsår, syntes samma pensionsålder böra bestämmas även för maskinist, förste förman och förman vid alkoholistanstalten å Venngarn. Med hänsyn till husfadersbefattningens krävande beskaffenhet syntes även för denna befattning pensionsåldern böra sättas till 65 år. Nu nämnda befattningar borde alltså införas bland de i pensionslagens 5 § k) angivna tjänster, vid vilka rätt till hel pension inträdde vid 65 levnads- och 35 tjänstår. Vidare syntes samma skäl, som beträffande lantbruksinspektoren vid Bonaanstalten föranlett en sänkning av för hel pension erforderligt antal tjänstår till 25 — huvudsakligen behovet av att för befattningen kunna tillgå en person, som under längre praktisk verksamhet utom statens tjänst utbildat sig för tjänsten — tala för att nämnda antal tjänstår fastställdes även beträffande lantbruksinspektoren vid Venngarnsanstalten. Sistnämnda tjänst borde alltså upptagas bland de i 5 § m) av pensionslagen uppräknade befattningar, vilkas innehavare erhöle rätt till hel pension vid 67 levnads- och 25 tjänstår.

Nyss antydda ändringar i pensionslagens 5 § k) borde föranleda motsvarande ändringar i 6 §, sista stycket, av samma lag. Befattningarna såsom husfader, maskinist, förste förman och förman vid alkoholistanstalten

borde alltså upptagas bland de i sistnämnda författningsrum angivna tjänster, vilkas innehavare kunde under vissa förutsättningar förklaras skyldiga att avgå från tjänsten vid uppnådda 63 år.

Över anstaltsstyrelsens framställning hava utlåtanden avgivits av styrelsen för statens uppfostringsanstalt å Bona den 11 oktober, av socialstyrelsen den 5 november, av statskontoret den 16 november och av allmänna civilförvaltningens lönenämnd den 3 december 1926. Någon invändning mot anstaltsstyrelsens förslag i nu förevarande hänseenden har ej framställts. För egen del har jag ej heller någon erinran mot de föreslagna ändringarna.

Såsom framgår av punkten 231 under åttonde huvudtiteln av årets statsverksproposition har Kungl. Maj:tt föreslagit riksdagen att *dels* förklara, att avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, skall från och med den 1 juli 1927, under iakttagande av viss bestämmelse, äga tillämpning å befattningshavare vid statens biografbyrå, *dels ock* bestämma antalet ordinarie befattningshavare vid byrån på följande sätt, nämligen 1 chef, tillika granskningsman, 1 granskningsman, 1 kontorist, 2 maskinister, 1 kassör och 1 maskinist, tillika vaktmästare.

Vissa befattningshavare vid statens biografbyrå.

Statskontoret, som i sitt den 25 september 1926 i ärendet avgivna utlåtande uttalat sig för att av granskningsmännen vid byrån endast chefen skulle erhålla ordinarie anställning, anförde i fråga om pensioneringen av den till överflyttning på ordinarie stat föreslagna personalen:

»Med hänsyn till föreståndarens funktion jämväl såsom granskningsman synes den allmänt gällande avgångsåldern, 67 år, vara väl hög för honom. Föreståndaren torde i regel böra avgå åtminstone vid 65 års ålder. Samma förhållande synes böra gälla även för maskinist. Föreskrift härom torde införas under 5 § k) av lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension den 11 oktober 1907.

I fråga om redovisningen av vid byrån influtna pensionsavgifter och om gäldande av pensioner jämlikt civila pensionslagen å f. d. befattningshavare vid byrån torde böra gälla vad i sådant avseende är föreskrivet för institutioner med till statsverket i ekonomiskt avseende likartad ställning, exempelvis försäkringsinspektionen. Härav föranledes ändring i 5 § av kungörelsen den 11 oktober 1907 med föreskrifter om verkställighet av lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension, såsom sagda författningsrum lyder enligt kungörelse den 17 december 1914 (nr 448), och i kungörelsen med föreskrifter angående de medel, av vilka pensioner, som jämlikt lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension beviljats eller komma att beviljas, skola utgå m. m. den 17 december 1914 (nr 449).

I avseende å vad statskontoret anförde i fråga om pensionering av byråns personal, förklarade sig chefen för ekklesiastikdepartementet intet hava att erinra samt uttalade, att det torde ankomma på chefen för finansdepartementet att härutinnan framställa vederbörliga förslag. Då emellertid

enligt chefens för ecklesiastikdepartementet, av Kungl. Maj:t godkända förslag, förutom chefen för biografbyrån, ytterligare en granskningsman skulle erhålla ordinare anställning, synes jämväl för denne böra bestämmas samma lägre pensionsålder som för chefen, tillika granskningsman. Det är nämligen de denne åliggande granskningsuppgifterna, som motivera den lägre pensionsåldern, och samma förmån bör därför tillkomma jämväl den andre ordinarie granskningsmannen.

Vad angår sättet för gäldande av pensioner åt f. d. befattningshavare vid byrån, torde dessa böra bestridas av inflytande avgifter för granskning av biografbilder eller med andra ord från reservationsanslaget till statens biografbyrå.

Nu angivna förslag föranleda *dels* ändrad lydelse av 5 § k) i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension, *dels ock* att riksdagens medgivande torde böra inhämtas, att de pensioner, som med tillämpning av nämnda lag komma att beviljas tjänst innehavare vid statens biografbyrå, må bestridas av reservationsanslaget till statens biografbyrå.

Därest riksdagen godkänner ifrågavarande lagförslag samt lämnar nyssnämnda medgivande, torde, i samband med lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension, böra utfärdas:

dels kungörelse om ändrad lydelse av 5 § i kungörelsen den 11 oktober 1907 med föreskrifter om verkställighet av lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension, såsom sagda författningsrum lyder enligt kungörelsen den 17 december 1914 (nr 448);

dels ock kungörelse med föreskrifter om bestridande av pensioner till f. d. befattningshavare vid statens biografbyrå.

Föreståndaren
för statens
centrala
frökontroll-
anstalt.

I en till innevarande års riksdag avlåten proposition, nr 42, har framlagts förslag till löneroglering från och med budgetåret 1927—1928 för personalen vid statens centrala frökontrollanstalt, varvid anstalten samtidigt skulle uppföras å ordinarie stat.

I samband därmed torde, på sätt statskontoret och lantbruksstyrelsen i avgivna utlåtanden den 25 oktober 1926 respektive den 26 januari 1927 anført, böra beträffande föreståndaren för sagda anstalt meddelas särskild föreskrift om tiden för pensionsrätts inträde i överensstämmelse med vad som för närvarande gäller för avdelningsföreståndare vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet. Enligt 5 § g av civila pensionslagen den 11 oktober 1907 inträder för sistnämnda befattningshavare jämte vissa med dem jämställda pensionsrätt vid sextiofem levnads- och tjugufem tjänstår. Nämnda bestämmelse torde sålunda böra utvidgas att avse jämväl föreståndaren vid statens centrala frökontrollanstalt.

Samtliga nu ifrågasatta ändringar i civila pensionslagen torde böra träda i kraft den 1 juli 1927.

Sedan föredragande departementschefen härefter uppläst ett i enlighet med vad han sålunda anfört upprättat förslag till *lag om ändrad lydelse av 5 och 6 §§ i lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänst-innehavares rätt till pension*, hemställer departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte *dels* förelägga riksdagen berörda förslag till antagande; *dels ock* föreslå riksdagen medgiva, att de pensioner, som med tillämpning av nämnda lag komma att utgå till tjänstinnehavare vid statens biografbyrå, må bestridas av reservationsanslaget till biografbyrån.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bil. litt. vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Svante Ericsson.